

KERK +leven

WEEKBLAD — NUMMER 41 — 8 OKTOBER 2008

De oren
van
Michel Follet

blz. 12

Dossier
'Heiligen
vandaag'

blz. 14-15

Gratis
naar twee
voorpremieres

blz. 22

antwerpen brugge gent mechelen hasselt

HEeft een Belgische of een Vlaamse naam ergens in het buitenland een extra betekenis, dan is het wel in Congo. „Ah, De Smet. Zo heette mijn leraar wiskunde op het college ook”, aldus een beambte op de luchthaven van N'Djili, waar onze bagage verdwenen bleek. Kan ook in Congo gebeuren.

Precies honderd jaar geleden nam België de Onafhankelijke Congostaat over van koning Leopold II. Dat was geen geschenk van de koning der Belgen, zoals de geschiedenisboekjes toen durfden te beweren. Historicus Guy Vanthemsche spreekt zowaar van „annexatie” van Congo door de Belgische staat, aanhechting dus. En dat terwijl de Belgische bevolking volstrekt niet warmtep voor de koloniale plannen van haar vorst.

Waarom nam het kleine België eigenlijk een land over dat tachtig keer groter was? Het antwoord is meervoudig. Leopold II had bij de Belgische staat een lening afgesloten met Congo als onderpand. Er liep echter ook een internationale campagne tegen de schending van mensenrechten in Congo en dus was het duidelijk dat de koning zijn (op dat moment van België) onafhankelijke Congo niet langer kon blijven besturen. Ook de Britten, Fransen en Duitsers hadden belangstelling voor de bodemrijkdom in Centraal-Afrika. Nam België Congo niet over; dan waren anderen ermee weg.

Om de winst

In zijn boek *Congo. De impact van de kolonie op België* besluit Guy Vanthemsche dat winst het voornaamste motief was voor de kolonisatie. Dat is allicht niet helemaal correct, aangezien de motieven van individuele Belgen – onder wie heel wat missionarissen – om zich te wijden aan Congo zeer verscheiden waren.

„Het verhaal van de kolonisatie van Belgisch Congo is een medaille met twee zijden, een goede en een kwade”, vertrouwdde een missionaris ons toe. En dat klopt. Oud-kolonialen verwijzen graag naar de welvarende periode tussen 1945 en 1960. Economisch gezien moet dat inderdaad de gelukkigste periode zijn geweest. De mijnbouw draaide op volle toeren, landbouwproducten werden massaal uitgevoerd naar Europa, het netwerk van missiescholen garandeerde de hoogste scholingsgraad van Afrika.

Het succes van de 'modelkolonie' verborg echter één en ander. Zo was de samenleving in Belgisch

Honderd jaar geleden nam België Congo over

Erik De Smet

Misschien doen de namen Elisabethstad, Nouvelle Anvers en Luluaburg een belletje bij u rinkelen. Of u kent mensen die er geboren zijn. Misschien bracht u er zelf uw jeugd door. Inderdaad, het zijn namen uit de tijd van Belgisch Congo. De kans bestaat dat de volgende weken amper aandacht wordt besteed aan de honderdste verjaardag van de overdracht van de kolonie aan de Belgische staat. Waarom?

Tachtig keer thuis

Congo doortrokken van de scheiding tussen blank en zwart. Discriminatie was de hoofdtoon. Apartheid is vandaag een beladen term, maar in zekere zin is hij wel van toepassing op koloniaal Congo.

Historicus Zana Aziza Etambala bracht onlangs een boek uit waarin hij de mythes van de 'modelkolonie' Congo doorprikt. We lezen: „Het contrast tussen de blanke en zwarte woonwijken was gigantisch. De hoofdstad telde toen on-

geveer 11.000 blanke inwoners in kokette residenties, terwijl de 230.000 zwarten dicht opeengepakt leefden, met acht, met tien, soms met twintig mensen op percelen die voorzien waren voor vier mensen.”

Het Congolese binnenland geraakte stilaan ontvolkt. Het werd leeggezogen door de industriële activiteiten in de grote centra. De Congolese samenleving raakte volledig ontwricht. Tien jaar vóór

de Congolezen de onafhankelijkheid verwierven (1960), leefden zij in beklagenswaardige omstandigheden. Etambala's besluit is dan ook rauw: „Na de Tweede Wereldoorlog vertoonde Belgisch Congo reeds alle karakteristieken van een ontwikkelingsland zoals we dat de dag van vandaag kennen.”

Het Koloniaal Charter van oktober 1908 bepaalde dat Congo werd bestuurd door de regering in Brussel, die zich ter plaatse liet

vertegenwoordigen door een gouverneur-generaal. Van democratie, zelfs op plaatselijk vlak, was geen sprake. Al eerder is aange-toond dat Belgisch Congo de Belgische belastingbetaler geen frank heeft gekost. De boekhoudingen van kolonie en moederland waren immers gescheiden. Congo betaalde met andere woorden zichzelf.

Lees verder op bladzijde 13

Dankzij de missiescholen kende Belgisch Congo in de jaren 1950 een scholingsgraad van zowat 95 procent. © Reporters